

שנייה חפזים

ליקוט דברי תורה והנהגות מפי ספרים וסופרים
מרבתינו הקדושים מאמשינאו

פרשת חיי שרה תשפ"ה ♦ גליון ר"ב

שיחות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

המלך הטוב והמטיב לכל

שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה (כג. א). ופירש"י כולן שוין לטובה. ולכאור' קשה, שהרי היתה לה הרבה עגמת נפש בשנות חייה, ואיך אומר רש"י 'כולן שוין לטובה'. ופירש הר"ק הרבי ר' זושא זי"ע, שאצל שרה כל מה שעברה בחייה קיבלה באהבה, והיתה רגילה לומר על כל דבר 'גם זו לטובה', וזהו 'כולן שוין לטובה'.

וכידוע שהאחים הקדושים הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג ובעל ההפלאה זי"ע שאלו מאת רבם המגיד ממעזריטש זי"ע, איך אפשר לקיים דברי חז"ל חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ולקבלוהו בשמחה, והשיב להם המגיד הקדוש שילכו אל בית המדרש, שם יש אחד ושמו זושא והוא יגיד לכם את פירוש המשנה.

על כן הלכו לבית המדרש וספרו להר"ר זושא מה שהמגיד אמר להם לשאול אותו. תמה הר"ר זי"ע, איך יתכן שהרבי שלח אליו, וכי איך שייך לשאול זאת לאדם אשר מעודו לא היה לו שום רע, ועתה הבינו את כוונת רבם, שראו את הרבי ר' זושא, איך שהוא עני ומדוכא רח"ל כל ימיו, ומחמת שמקבל הכל באהבה, אינו מרגיש שום רע.

איתא מהבעל שם טוב זי"ע על שני מאמרי חז"ל 'כל דעביד רחמנא לטב עביד', (ונפסק בשו"ע או"ח סי' ר"ל, לעולם יהא אדם רגיל לומר, כל מהו כו') וגם זו לטובה. שהם ב' מדרגות זו למעלה מזו, שההבדל ביניהם הוא כך, ד'כל דעביד רחמנא לטב עביד' הוא כשמאמין שבדאי מזה הרע עצמו יצמח טוב, אע"פ שעדיין אינה נגלית, ועל ידי אמונתו זוכה להמתיק הדין, עד שמתהפך למדת הרחמים, כמו המעשה עם רבי עקיבא שאמר 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד' שלקח עמו נר, תרנגול וחמור, בא החתול ואכל את התרנגול, האריה אכל את החמור, והרוח כבתה את הנר, מעשים אלו בתחילה היו רעים, אך צמחו מהם טובות שעל ידי זה ניצל רבי עקיבא מהאויבים שלא ראוהו, כלומר שהאדם רואה שהמצב כעת אינו טוב, אך התוצאה היא לטובה.

אך יש מדרגה גבוהה מזו הנקראת 'גם זו לטובה', שנאמרה על ידי נחום איש גם זו, שהוא יותר עמוק, שמאמין באמונה שלימה שהיסורים בעצם הם טובה גדולה, ולא היה שם רע מעולם, ואז אכן זוכה לראות בישועת ה' כמו שהיה אצל נחום איש גם זו, שהעפר עצמו נהפך לחיצים ובליסטרואת.

(מתוך ליל שבת קודש פ' חיי שרה תשפ"ג)

דברות קודש

אחדות - הכנה לקבלת התורה

וַיִּקַּח הָאִישׁ נָחָם וְהָב בְּקַע מִשְׁקָלוֹ שְׁנֵי צְמִידִים עַל יְדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְהָב מִשְׁקָלָם (כד. כב). 'בקע', רמז 'לשקלי ישראל' בקע לגלגלת. ו'שני צמידים', רמז 'לשני לוחות מצומדות'. 'עשרה ו'הב', רמז 'לעשרת הדברות שבהן' (רש"י).

ולכאורה היה אליעזר צריך ליתן לה השני צמידים קודם השקלים, כיון שהלוחות ניתנו מקודם. אלא דהענין שצריך כאו"א ליתן מחצית השקל, בא לרמז שהאדם צריך לידע שעדיין אינו מושלם בכל המעלות ובמילא אינו יכול להתגאות על חבריו ושניהם הם שוים, וזוהו יהיה אחדות ביניהם. וזהו הכוונה של אליעזר שנתן לה קודם השקלים לרמז שכדי לקבל את התורה הקדושה, בתחילה צריך להיות באחדות, כמו שנאמר בקבלת התורה שהיו כאיש אחד ובלב אחד.

(הרה"ק רבי יצחק זי"ע)

חינוך הבנים

וַיְבֹא הָאִישׁ הַפִּיטָה וַיִּפְתַּח הַגְּמִלִים וַיִּתֵּן תְּכָן וּמִסְפּוֹא לְגַמְלִים (כד. לב). התיר זמם שלהם שהיה סותם את פיהם שלא ירעו בדרך כבודת אחרים' (רש"י).

ובמדרש רבה, ר' הונא ור' ירמיה שאל לר' חייא בר רבה, לא היו גמליו של אברהם אבינו דומים לחמורו של ר' פנחס בן יאיר. היינו דקשה למה חמורו של ר' פנחס בן יאיר לא היה צריך ליתן זמם בפיו כדי שלא יאכל משל אחרים ומדברי איסור, כמסופר במדרש, ואילו גמליו של אברהם אבינו היו צריכים לזמם כדי שלא ירעו בדרך כבודת אחרים? והמדרש נשאר בקושיא.

ובדרך אפשר יש ליישב, דבאמת גם אם לא היו הגמלים זמומים לא היו אוכלים משדות אחרים. ברם ציוה אברהם אבינו אשר תמיד יזממו הגמלים, למען אשר גם בניו וביתו יראו וילמדו אשר צריך לשמור הבהמות לבל יזיקו בשדה אחר, וידעו שצריך לזהר בזה. וזהו דכתיב ביה, כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט.

(הרה"ק מווארקי זי"ע)

מסופר שהרה"ק רבי שמחה בונם מאטוואצק זי"ע, קודם נישואי בניו היה חוכך בדעתו מהו העיקר בענין ייחוס של בת ת"ח, האם מצד זה שנולדה לצדיק לכן מעשיה טובים, או שבגלל שגדלה והתחנכה אצל צדיק וזהו אשר משפיע עליה, ושאל בזה כמה גדולים. ופעם אמר בדרך צחות לפשוט ספק זה מחמורו של ר' פנחס בן יאיר, שאף שנולד מחמור אך כיון שהתגדל והתחנך בביתו של צדיק ידע להבחין בין טוב לרע...

אל תעש תפילתך קבע, אלא רחמים

וַיֹּאמֶר עֲבַד אֲבִרְהָם אֲנִכִּי (כד. לד). יש פירוש השגור בפי העולם, שהם הניחו לפניו לאכול, אזי אמר, לא אוכל עד אם דברתי דברי, היינו שצריך מקודם להתפלל. ויאמר לו דבר, היינו שיאמר מה שצריך ויתחיל לאכול. על זה השיב להם, מתון מתון, עבד אברהם אנכי, על כן תפילתי צריכה שתהא במתינות.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. בקידושא רבא תשפ"ב)

ואני תפילה

וַיִּסְפַּר הָעֶבֶד לַיִצְחָק אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה (כד. טו). גילה לו נסים שנעשו לו, שקפצה לו הארץ ושנודמנה לו רבקה בתפלתו' (רש"י). ללמדנו בא, דאף אם הכל מתנהג כשורה - עדיין עוד צריכין להתפלל. ומדוייק ברש"י, שקפצה לו הארץ ונעשו לו כמה נסים, אבל אפ"ה עכ"ז נודמנה לו רבקה בתפלתו דייקא, דעדיין התפלל.

(הרה"ק רבי יוסף זי"ע)

פחד יצחק

וַיִּסְפַּר הָעֶבֶד לַיִצְחָק אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה (כד. טו). ולכאורה למה סיפר לו את כל הדברים. וביאר אדמו"ר הרה"ק רבי מנחם זי"ע דיצחק היה בבחינת פחד יצחק ולא היה שייך כלל לענינים גשמיים, שהיה עולה תמימה, וא"כ איך אפשר לו לעסוק בענינים גשמיים. לכך סיפר לו העבד את כל הדברים, שהיה כולו נס "בלויז נס, בלויז רוחניות, בלויז הימעל'דיג" ומעתה היה אפשר שיהיה ויביאה יצחק האוהלה שרה אמו.

(הרה"ק רבי יצחק זי"ע)

בדרכי רבותינו

החסיד רבי משה מידנער זצ"ל | יומא דהילולא כ"ג בחשוון

מעתיק השמועה

השבוע (כ"ג בחשוון) היארצייט של החסיד רבי משה מידנער זצ"ל הוא היה נכדו של הרה"ק היסוד העבודה' מסלאנים. ר' משה היה אדם גדול, ועמד בראשית הישיבה דסלאנים לפני המלחמה, ונסתלק בשנת תר"צ. הוא כתב הרבה מאד חידושים על הש"ס אך הם נאבדו בצוק העיתים, ורק מעט נשאר לפליטה. ואכן רוב התורות שנשארו בסלאנים הכתובים בספר 'תורת אבות' המה מְפָתְבֵיז.

לא ידע צורתא דזוזא...

לצד גדולתו בתורה ורוב חסידותו, היה מופשט מאד מעניני עולם הזה, ולכן לא ידע את מקום מגוריו, פעם כשהוצרך לחזור לבדו אל ביתו, תעה ברחובות הסמוכים, עד שניגש לאחד ושאל: **אולי תואיל לומר לי היכן גר כאן משה מידנער...** וכך ידע את הדרך ילכון בה.

והריחו בירתא ה'

כולם נזהרו מאד בשעה שעברו על ידו, כי ראו עליו שהוא תופס מחשבות, ומי שעבר לפניו והיה באותה עת במחשבה לא טובה, היה ר' משה יורק ריקה על הריצפה מתוך סלידה ומיאוס.

דולה ומשקה

היה מגדולי מעתיקי השמועה, והעביר סדר עבודתן של צדיקים לדור אחרון, וכן דברים המעוררים את הלב לעבודתו ית' באמת ובאמונה, נביא כמה מהם. (ואולי חלקם הם דברים שאמר בשם רבותיו).

זאת התורה אדם כי ימות באוהל

בגמרא (ברכות כח, א) מסופר שרבן גמליאל היה מכריז ואומר, כל תלמיד אין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש, וביום שסלקוהו מנשיאותו, העבירו את שומר הפתח ממשמתו, ואז ניתוספו ספסלים בבית המדרש, לדעה אחת ד' מאות לדעה אחרת ז' מאות. ולכאורה מה לנו עם כל המספרים הללו, וגם הרי לא נדע כמה יושבים על ספסל אחד. אלא משום שהחידוש היה עצם העסק סביב הספסלים, כי בעבר כשלא בא רק מי שתוכו כברו, היו נכנסים לבית המדרש ללא שום חשבונות, העיקר שנמצאים בתוך בית המדרש, אך עתה שהגיעו אלו שאין תוכם כברים, נהיה 'עסק' שלם מסביב למקומות, שכל אחד צריך שיהיה באקוועם, וספסל להנאתו.

סור מרע ועשה טוב

זכה נעשה לו סם חיים וכו' (יומא עב, ב). אמר, התורה עוזרת לכל אחד, אלא ההבדל הוא כך, אם 'זכה' שזיכך את עצמו, הרי זה מביא לו שמחה

ותענוג בעבודת ה', וזהו סם החיים. אך מי שח"ו נמצא בבחינת 'לא זכה', אזי התורה מועיל לו באופן אחר, 'נעשה לו סם המות', היינו שמזכירה לו שכר המצוות ועונש העבירות, ואיך רע ומר עזבך את ה'.

אבטח ולא אפחד

סיפר שהרה"ק ר' מענדעלע מוויטעפסק זי"ע בעת נסיעתו לארה"ק קודם הפגתם, נתמלא בחרדה אודות הנסיעה על פני המים, וכך התהלך טרוד במחשבותיו תפוס שרעפים אנה ואנה בחדרו. לבסוף שם לב שבכל זמן הליכתו הלך ושוב, היה פוסע והולך על פני קרש אחד מקרשי הריצפה. וואז נתן אל ליבו וחשב, אם קרש זה היה צף ביים על פני המים, וכי הייתי מוכן לפסוע עליו הלך ושוב בלא מורא, בוודאי שלא, אלא מאי, כאשר נוסעים בספינה סומכים על כך שהקרש נתמך על ידי עוד קרש, וחברו נתמך ג"כ בקרשים מכל צד, והם מחוזקים ע"י יתדות וכו', ואז אמר לנפשו, אם אנשים מסתמכים על קרש המסתמך על קרש אחר, ולכן אינם מפחדים, כל שכן באם אשען ואסמוך על אבינו שבשמים וחסדיו הרבים אין לי מה לפחד כלל, ובזה השקיט דאגותיו, ונסע לחיים טובים ולשלום.

ועתה אל תעצבו

סיפר אודות הרה"ק ר' אשר סטאלינער זי"ע, שאמר שמצא פעם את היצה"ר הולך ברחובה של עיר, וראה שהוא אינו אלא קלייניטשקער און א דארטשיקער, על כן שאל אותו, הלא אתה קטן כל כך, ואיך אתה מצליח להפיל את כל העולם, ענה לו היצר הנה הנה יש לי שני חבלים שבהם אני תופס אנשים, אחד הוא חבל של 'גיאות' והשני הוא חבל של 'עצבות', ודע לך שהחבל של עצבות הוא יותר ארוך, ועמו אני כובש הרבה יותר אנשים.

מאי דהוה הוה

ונביא מספריו שתי דברי חיזוק, סור מרע ועשה טוב, תסור ממחשבתך את כל הרוע, כאילו לא עשית רע מעולם, בעת שאתה עוסק ב'ועשה טוב', כלומר שתעשה את המצוות בשמחה ובטוב לבב.

הוי מחשב שכר מצוה

וגם אמר שמה שנאמר שצריך להיות ממרא דחושבנא, יש חושבים שצריך למנות ולחשבן את כל העבירות, כדי לשוב עליהם בתשובה שלימה, אך יש אנשים שבמצבם בעבודה, כדי שיוכלו להמשיך, אדרבא צריכים לחשוב את כל המצוות שזכו בהם, כי העיקר הוא לבוא לידי התכלית לעבוד את השי"ת.

זכותו יגן עלינו, א גוטע וואך א פרייליכע וואך.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. אחר הבדלה פרשת וירא תשפ"ג)

הליכות והנהגות

מספר המנהגים 'משמרת הקודש' ומכתבי חסידים

לבישת בגדים (א)

רבותינו הקדושים זי"ע ראו חסרון גדול ועצת היצר, מי שמשנה את מלבושי החסידות, ומנסה להתדמות לרוח הזמן. ואמרו שההולך אחר יצרו, למחר ממשיך היצר הלאה.² ואין יוצא מזה דברים טובים.³

א. בפסוק 'וישמע הכנעני מלך ערד' וגו' (במדבר כא, א), פירש"י דזה הוא עמלק, ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם, והם אינם כנענים. ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען, אמרו נתפלל סתם. ע"כ. והקשה הרה"ק הרבי מווארקי זי"ע למה לא שינו העמלקים גם את לבושם ללבושי כנענים. ותירך, שבמקרה כזה היו הופכים באמת לכנענים, ואילו היו ישראל מתפללים לתת כנענים בידם על אף היותם עמלקים מלידה, שכן אם משנה האדם גם לשונו וגם לבושו הריהו הופך ממש להיות כך... וכן כאשר אדם מישאל משנה ח"ו את לשונו ואת לבושו ללשונם ולבושם של גויים...

פעם אחת, בא אל מרן הרה"ק ר' יוסף זי"ע אברך בחליפה קצרה, אחרי שתמיד לבש בגד ארוך. לרבי חרה הדבר והטיף לו מוסר על כך. כשנפרד ממנו אמר לו: כשנכנס יעקב מחופש ליצחק כדי לקבל את הברכות, כתוב: 'וירח את ריח בגדיו'. מדוע דוקא את בגדיו? כי רצה לוודא אם שינה את לבושו הארוך ללבוש קצר, כדוגמת עשו, ולכן מישש את בגדיו. כדי לעמוד על טיבם.

ב. בספר שיח שרפי קודש (החדש) מביא מהרה"ק הרבי ר' בונם זי"ע, שאמר לאברך אחד שהתחיל לשנות את בגדיו, כך הוא דרכו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך וכו' (שבת קח:). וסופו של דבר היה שאותו אברך יצא לתרבות רעה רח"ל.

ג. בזמנו של הרה"ק ר' מענדעלע רימינובער זי"ע התחילו לקחת יהודים לצבא. ואמרו דהטעם הוא דאז התחילו ללבוש בגדים נאים ולילך אצל שניידער. שקודם זה סברו הגויים שיהודים אינם גוף בכלל שהלכו צופלוגן, אך כשראו שהיהודים ג"כ לובשים בגדים נאים התחילו לקחתם לצבא.